

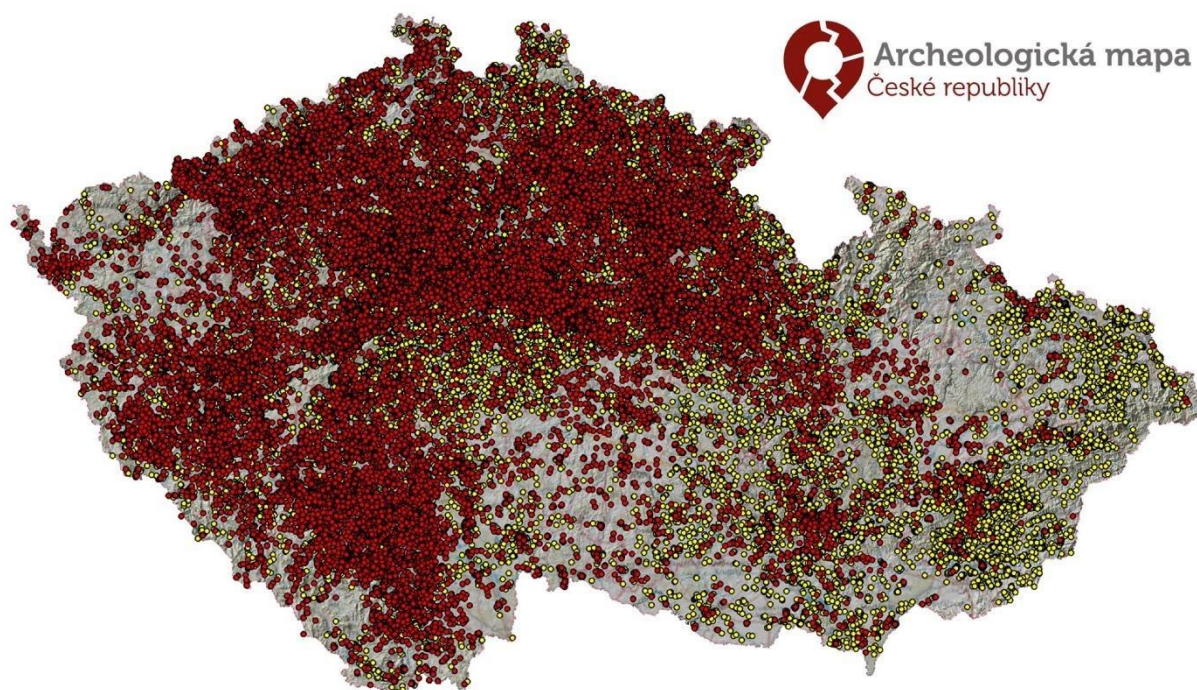
Zpravodaj AMČR 8 (10. 5. 2021)

Vážení uživatelé AMČR,

Přinášíme Vám druhý Zpravodaj roku 2021, ve kterém bychom Vám rádi představili aktuální novinky dotýkající se Archeologické mapy ČR.

1. Archeologická databáze Čech v Digitálním archivu

V průběhu Velikonoc byla v Digitálním archivu (<https://digiarchiv.aiscr.cz/>) zveřejněna téměř všechna zbývající data, která obsahovala Archeologická databáze Čech (ADČ). Jedná se celkem o 98000 akcí (53500 pozitivních a 44500 negativních). Nyní tak evidujeme výsledky více než 131.000 archeologických výzkumů provedených na území České republiky.

Obr. 1 Vizualizace aktuálního obsahu AMČR. Červené body představují pozitivní archeologické akce, žluté pak negativní.

ADČ vznikala v průběhu let 1990-2017 a obsahovala informace ze zpráv o archeologických akcích a také retrospektivně doplňovaná data z literatury a kartoték či archivů ARÚ a regionálních institucí. Její obsah tvoří ze dvou třetin zprávy o archeologických akcích zpracovávané v archivu ARÚP od roku 1962 a vydávané v podobě publikace Výzkumy v Čechách (původně BZO - Bulletin záchranného

oddělení; viz <http://www.archeologickamapa.cz/?page=BZO>). Další část vznikla ze soupisů nálezových zpráv ARÚ Praha z let 1922–1964 a přepisem archivních kartoték. Během let byly doplněny celky vzniklé excerpcí literatury (kartotéka MVČ Hradec Králové), přepisem některých soupisů (Sklenář: Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870, Pravěké nálezy na Mělnicku a Kralupsku; Beneš – Michálek – Zavřel: Archeologické nemovité památky okresu České Budějovice) nebo jako lokální celky, které byly výsledkem spolupráce s jednotlivými archeology (sběry na Hořovicku, akce muzea v Čelákovících, muzea ve Strakonících, expozitury v Mostě aj.). Tato data procházela v uplynulých letech od roku 2012 kompletní revizí, kdy byly odstraňovány duplicitní záznamy (celkem 26.000), doplňovány chybějící údaje a proběhla též kontrola jejich prostorového vymezení. Významným krokem bylo propojení akcí na textové dokumenty Digitálního archivu - u 50.000 akcí si tak dnes můžete prohlédnout odpovídající hlášení nebo nálezovou zprávu (pokud k tomu příslušná organizace dala svolení). Nyní jsou tato data veřejně k dispozici online. Menší množství dat (řádově stovky záznamů) stále vyžaduje finální korekce; tato data budou doplněna do AMČR v nejbližší možné době. Data v AMČR nyní tvoří pro území Čech ucelený retrospektivní soubor dat od 19. století až do současnosti.

Navzdory veškerému úsilí se nadále může stát, že některé údaje v AMČR zůstaly nepřesné, popřípadě chybí, nebo došlo k nesprávnému napojení dokumentů. Ve všech těchto případech vám budeme vděční za upozornění na email amcr@arup.cas.cz.

V souvislosti s digitalizací archivu také organizací, které v minulosti zasílaly do archivu ARÚP nálezové zprávy a hlášení, nabízíme předání jejich veškeré dokumentace v podobě souborů ve formátu PDF spolu se základním popisem. Pokud budete mít o tuto nabídku zájem, napište rovněž na email amcr@arup.cas.cz.

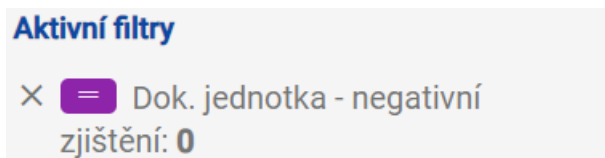
Závěrem je nutno dodat, že tímto naše úsilí o zveřejnění obsahu archivů nekončí. Stále zbývají části ADČ, které čekají na zveřejnění (ca. 5.000 záznamů označených jako "lokality"; propojení na bibliografické záznamy), ale hlavně celá paleta dokumentů (fotografie, plány, posudky), ke kterým nyní upřeme své úsilí. Dočkáte se brzy zveřejnění dat z velkoplošných povrchových sběrů, prováděných v posledních třech desetiletích, pracujeme na doplnění akcí z dokumentů, které dnes nejsou patřičně evidovány, a rozpracována je řadě dalších cenných datových celků, které vám dáme postupně k dispozici. Vřele děkujeme všem z Vás, kdo nám v této činnosti poskytnete podporu.

V případě potřeby konečnou verzi databáze ADČ ve stavu před revizí stále naleznete na webu AMČR: <http://www.archeologickamapa.cz/downloads/ADC2017.mdb>

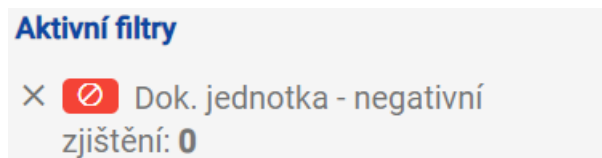
2. Filtrování pozitivních a negativních akcí

V Digitálním archivu často jako uživatelé potřebujete filtrovat archeologické akce podle toho, zda se jedná o akce pozitivní či negativní. Správné nastavení filtru pro toto zadání nemusí být na první pohled zřejmé, a proto Vám přinášíme jednoduchý návod, jak hledané akce najít.

Pro výběr pouze pozitivních akcí je třeba nastavit filtr v poli „Filtrovat podle pole bez hesláře“ v poli „Dok. jednotka – negativní zjištění“ jako „Ne“ s použitím logického operátoru „musí obsahovat“ (obr. 2). Pro negativní akce pak při shodném nastavení filtru použijeme logický operátor „nesmí obsahovat“ (obr. 3). S dalšími verzemi Digitálního archivu bude vyhledávání zjednodušeno pomocí samostatného tlačítka, které výběr pozitivních či negativních akcí obstará za vás.

Obr. 2 Nastavení filtru pro zobrazení pouze pozitivních akcí. Nebo také

Obr. 3 Nastavení filtru pro zobrazení pouze negativních akcí.

Pro vyhledávání lze prozatím využít následující odkazy:

- pozitivní akce:

https://digiarchiv.aiscr.cz/results?entity=akce&page=0&dok_jednotka_negativni_jednotka=0:and

- negativní akce:

https://digiarchiv.aiscr.cz/results?entity=akce&page=0&dok_jednotka_negativni_jednotka=0:not

3. Rušení starších projektů v AMČR

Pro zpřehlednění dat v AMČR periodicky dochází k rušení nerealizovaných projektů. Projekty, které jsou starší tří let, nejsou přihlášeny žádnou oprávněnou organizací (jsou stále ve stavu „Zapsaný“) a jejich datum plánovaného zahájení je v minulosti, jsou jednou ročně převáděny do stavu „Zrušený“. Tyto projekty zůstávají v systému dohledatelné (nejsou zcela odstraněny). Jelikož k tomuto kroku přistupujeme na základě výše zmíněných formálních kritérií, nelze vyloučit, že některé z těchto projektů skutečně proběhly. Pokud při zpracování starších výzkumů narazíte na zrušený projekt, který byl realizován a je k němu tedy třeba doplnit informace o archeologické akci, kontaktujte nás na emailové adrese amcr@arup.cas.cz či amcr@arub.cz a projekt bude následně opět aktivován.

4. Oprava údajů

Pokud se při práci v AMČR setkáte s chybnými údaji, které je třeba opravit, ale projekt či akce je již v takovém procesním stavu, že do těchto údajů již nemůžete zasáhnout, neváhejte se žádostmi o opravu obracet na pracovníky archivu (amcr@arup.cas.cz a amcr@arub.cz), kteří mohou tyto opravy provést. Pokud se jedná o opravy netechnického rázu (tedy nikoliv např. překlepy, výměna chybné verze NZ atp.) prosíme Vás o jasné zdůvodnění požadovaných úprav, zejména jedná-li se např. o změny v administrativní části projektů (oprava doby realizace terénní části výzkumu apod.).

5. Správný zápis dokumentačních jednotek Celek a část akce / Sonda

Z kontrol akcí před jejich archivací i z dotazů, které jako uživatelé vznášíte, vyplývá, že v některých případech si nejste jisti, jaký správný typ dokumentační jednotky pro popis archeologické akce zvolit. Proto Vám přinášíme stručný návod i s textovými a grafickými příklady, jak v různých situacích zápisu archeologických akcí postupovat. Podrobný návod i s příklady v PDF naleznete na stránkách AMČR pod následujícím odkazem: http://www.archeologickamapa.cz/downloads/DJ_cekak_cast_sonda.pdf

6. Bezpečná hesla do systému

Chtěli bychom na Vás apelovat, abyste pro přístup do AMČR/Digitálního archivu používali pokud možno bezpečná hesla obsahující dostatečný počet znaků různých druhů. Nejlepší volbou pro bezpečné heslo je jeho vygenerování pomocí správce hesel (např. KeePass). V případě vlastní volby hesla se pro nastavení bezpečného hesla můžete řídit následujícími doporučeními:

- Heslo by nemělo být stejné jako Vaše uživatelské jméno.
- Heslo by mělo být dostatečně dlouhé (min. 8 znaků).
- Mělo by obsahovat kombinaci různých druhů znaků (velká a malá písmena, čísla, speciální znaky).
- Heslo by nemělo obsahovat opakující se sekvence znaků a posloupnosti.
- Heslo by nemělo obsahovat slova, která lze nalézt ve slovníku.
- Heslo by nemělo mít logický vztah k uživateli.

Heslo můžete snadno upravit v aplikaci AMČR, nebo pomocí následujícího odkazu:

https://backend.aiscr.cz/password_request/0/

7. Zpracování osobních údajů uživatelů

Upozorňujeme Vás na zveřejnění informací o zpracování osobních údajů registrovaných uživatelů. S poučením o zpracování se můžete seznámit na webu AMČR v nápovědě Digitálního archivu, nebo na následujícím odkazu:

http://www.archeologickamapa.cz/downloads/AIS_CR_Informace_os_udaje_uzivatele.pdf

Tým AMČR

Oddělení informačních zdrojů a archeologie krajiny, ARÚ AV ČR, Praha, v.v.i.

Archiv, ARÚ AV ČR, Brno, v.v.i.